

39 . Istria | Comuna: Istria | Județ: Constanța | Punct: Cetatea Histria | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 62039.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie

Tipuri sit: tip neprecizat

Autori: Mircea Mihail Dabîca

Instituții: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București

Nr. autorizație: 126

Data autorizației: 2022-06-30

Raport de cercetare arheologică de la Istria, com. Istria, jud. Constanța, Punct: Cetatea Histria – Sector Sud

Raport

Histria Sector Sud, campania 2022

Din anul 2010 obiectivul principal al cercetării arheologice în Sectorul Sud de la Histria este punerea în evidență, atât din punct de vedere științific dar și muzeistic, a orașului roman timpuriu de la Histria, mai puțin cunoscut și cercetat în economia investigațiilor arheologice de pe acest sit. În campania din anul 2022, cercetarea arheologică în Sectorul Sud al cetății greco-romane Histria s-a concentrat în colțul de NE al suprafeței S15, în zona martorului dintre fostele secțiuni S3a și S3b. (Fig. 1)

Această campanie arheologică s-a desfășurat în perioada 01.08.2022 – 16.08.2022 cu un număr de 5 muncitori. Cercetarea arheologică a fost finanțată de către Ministerul Culturii și Cultelor prin contractul nr. 2401/08.06.2022.

Scurt istoric

În campania arheologică din anul 2012, într-o a treia etapă de cercetare în sub-secțiunea S3b, în caroul 9 și la adâncimea de -1,20 m, a fost descoperit un zid (Z8) lat de aproximativ 1,80 m, orientat E-V, cu un contrafort în caroul 10 de 0,50 m, zid din piatră de șist verde legată cu mortar. Acesta coboară în adâncime până la -2,45 m, fiind de fapt fundația acestui zid. Continuarea acestei structuri constructive impozante a fost identificată în aceeași campanie arheologică și în secțiunea de verificare S 5 (6 m x 2 m) situată la 3,50 vest de S3b, unde s-a surprins continuarea acestui zid atât spre vest, dar și un colț al lui care îndreaptă zidul spre nord (Z10). De asemenea, continuarea acestei structuri a fost sesizată și în extremitatea nordică a S3b, unde la adâncimea de -2,00 m a apărut, după toate probabilitățile, latura de nord a unui posibil edificiu public de mari dimensiuni, aici fiind surprinsă doar o lățime de 1,60 m din lățimea totală a acestui zid (Z9), care mai continuă și sub martorul dintre S3a și S3b. Concluzia noastră din campania arheologică 2012 a fost că este foarte posibil ca aceste ziduri de piatră legate cu mortar, Z8, Z9, Z10, cu lățimi foarte mari, să facă parte dintr-un edificiu de epocă romană timpurie, de mari dimensiuni (aproximativ 20 m lățime) (Fig. 2), cu o funcționalitate publică, oficială, având în vedere atât poziționarea sa în mijlocul orașului roman timpuriu, cât și faptul că, în campania din 2011 cât și în cea din anul 2012 s-au descoperit mai multe fragmente de tencuială pictată între cele două limite de nord și de sud ale secțiunii S3b. Ca urmare a acestei importante descoperiri arheologice s-a impus nevoia cercetării și analizării din punct de vedere planimetric a acestei structuri constructive de mari proporții, de epocă romană timpurie (secolul III p.Chr.), precum și a structurilor arheologice conexe acestei clădiri oficiale, respectiv orizontul de locuire romană timpurie și cele două necropole care suprapun acest edificiu.

Sector Sud 2022

Datorită timpului scurt avut la dispoziție în campania din anul 2022 (două săptămâni), obiectivul central al cercetării arheologice din Sectorul Sud a fost continuarea identificării planului arhitectonic al

edificiului roman timpuriu de mari dimensiuni cu un caracter public, comercial (horreum) (Fig. 2), mai exact a laturii de nord, unde ne-am propus să descoperim primul contrafort/pinten de sprijin de pe această latură. Motivul pentru care am decis această abordare în campania 2022 se datorează descoperirilor din campaniile precedente, când au fost identificați din punct de vedere arheologic alți 3 contraforți/pinteni de sprijin, doi pe latura de sud (în campania 2012, contrafortul nr. 2 și în campania 2021, contrafortul nr.1) și unul pe latura de nord (campania 2016, contrafortul nr. 2) alături de cele două colțuri ranforsate ale clădirii, cel de SV (campania 2012 și 2018) și NV (campania 2014). Am dorit să vedem în primul rând dacă se respectă distanțele dintre contraforții/pinteni de sprijin de pe latura de sud și în al doilea rând, să putem oferi în final, o posibilă reconstituire planimetrică a edificiului roman timpuriu (horreum).

Pentru atingerea acestui obiectiv au fost continuate cercetările arheologice în colțul de NE al suprafeței S15, deschisă în campania din 2017, în zona fostului martor dintre secțiunile mai vechi S3a și S3b, unde a fost deschisă o casetă de 4 m x 2,20 m, caseta S3a/S3b. Mai întâi am curățat pământul căzut din 2012 până astăzi, aici fiind descoperite și 3 monede passim. După aceasta am continuat să desfășurăm martorul dintre fostele secțiuni S3a și S3b, mai exact nivelul de pământ galben cu mortar (-1,38 m) și nivelul de pământ galben (-2,03 m). În partea sudică a casetei am ajuns pe situația din 2012 (Fig. 3), unde la adâncimea de -2,43 m am redescoperit latura N a zidului edificiului roman timpuriu (Z9), fundația acestuia demantelată (Fig. 4), și la adâncimea de -2,24 m partea mai bine păstrată din fundație (Fig. 4). După mai multe calcule și verificări am decis să lărgim cu 30 cm caseta spre E, pentru a avea în final și un al doilea profil relevant peste acest zid de nord și pentru a surprinde în totalitate posibilul contrafort nr. 1, astfel caseta ajungând la dimensiunile de 4 m x 2,50 m. Cu ocazia extinderii casetei spre E, în nivelul de pământ gri cenușiu am descoperit alte 2 monede, la adâncimea de -0,95 m și, în nivelul de galben, la adâncimea de -1,57 m o a treia monedă.

Spre finalul acestei scurte campanii arheologice, ne-am atins obiectivul propus, astfel că am descoperit în nivelul de pământ brun cafeniu, contrafortul/pintenul de sprijin nr. 1 de pe latura de nord a edificiului roman timpuriu (CfN1), păstrat și acesta la nivel de fundație (Fig. 5). Acesta a fost descoperit la adâncimea de -2,22 m partea de V, -2,23 m la mijloc și -2,17 m partea de V. Astfel, în caseta din această campanie am surprins latura de S a zidului nordic (Z9) pe o lungime de 2,32 m, iar pe latura N, pornind de la V spre E, avem 0,80 m din lungimea zidului nordic, apoi contrafortul/pintenul de sprijin (CfN1) cu o lățime pe partea de V de 0,58 m, o lungime de 1,63 m și cea de-a doua lățime de 0,60 m, și apoi încă 0,04 m din lungimea zidului Z9, care continuă în profilul de E. Mai menționăm faptul, că în această casetă, zidul nordic al edificiului roman timpuriu (Z9), mai exact fundația acestuia, are o lățime surprinsă arheologic de 1,75 m la V și 1,76 m la E.

În final, trebuie să mai precizăm că atât zidul nordic (Z9) cât și contrafortul/pintenul de sprijin numărul 1 (CfN1) sunt păstrate la nivel de fundații (ca și restul segmentelor cunoscute de până acum) și la aproximativ aceeași cotă (zid nordic (Z9) -2,43 m, contrafort/pinten de sprijin (CfN1) -2,23 m). Zidul nordic Z9 din caseta S3a/S3b, de anul acesta, are, așa cum am văzut mai sus, aproape aceeași lățime de 1,80 m și este construit, la fel ca și contrafortul/pintenul de sprijin (CfN1) din piatră de șist verde legată cu mortar, la fel ca și restul segmentelor cunoscute până acum.

Rezultatele cercetării arheologice din această campanie ne permit în acest moment să vorbim puțin, cu destulă siguranță, despre planimetria acestui monument pe laturile de sud și de nord. Astfel, pornind de la colțul exterior de SV al clădirii, acesta fiind de fapt un colț ranforsat, cu o lungime de 2,10 m și o lățime de 0,60 m, zidul sudic al edificiului roman timpuriu (Z8) continuă spre est pe o lungime de 4,50 m, până la contrafortul/pintenul de sprijin numărul 1 (CfS1), cel descoperit în totalitate în campania 2021 (cu dimensiunile de 0,60 x 1,65 m) după care este de presupus, conform descoperirilor și măsurătorilor din acest an, că mai continuă pe o distanță de 4,50 m spre est, până la cel de-al doilea contrafort/pinten de sprijin (CfS2) descoperit parțial în campania din 2012. În lumina descoperirilor din această campanie, la fel se prezintă situația și pe latura de nord a edificiului roman timpuriu, unde pornind de la colțul exterior de NV al edificiului, tot un colț ranforsat, cu o lungime de 2,10 m și o lățime de 0,65 m, zidul nordic al edificiului (Z9) continuă spre est pe o lungime de 4,50 m, până la contrafortul/pintenul de sprijin nr.1 (CfN1), cel descoperit în totalitate în această campanie (cu dimensiunile de 0,60 x 1,63 m) după care este de presupus, conform descoperirilor și măsurătorilor și din acest an, că mai continuă pe o distanță de 4,50 m spre est,

până la cel de-al doilea contrafort/pinten de sprijin (CfN2) descoperit parțial în campania din 2016. Cercetările arheologice viitoare și descoperirea în suprafață a părții vestice a edificiului vor rafina și îmbunătăți planimetria acestui monument.

În finalul acestei campanii arheologice au fost înregistrate rezultatele cercetării arheologice prin fotografie, desen tehnic (grund și profile), ridicare topografică (dr. Cătălin Pavel) și două modele 3D (Luca Angelescu).

Concluzii preliminare

În actualul stadiu al cercetării arheologice, apare destul de clar că acest mare edificiu public este construit la începutul secolului III p.Chr. (probabil în timpul lui Septimius Severus). Edificiul a suferit o mare distrugere la mijlocul secolului III p.Chr., probabil cu ocazia faimoasei „distrugerii a Histriei” (excidium Histriae) în urma devastatorului raid gotic din anul 251 p.Chr., distrugere evidențiată arheologic, atât în partea de nord a edificiului, cât și în cea de sud și vest. Din punct de vedere numismatic se constată că o bună parte dintre monedele descoperite (un procent de aproape 80%) sunt puternic afectate de efectele unui mare incendiu, multe dintre ele fiind topite sau parțial topite. Distrugerea este urmată de o refacere parțială, timp în care clădirea a continuat să fie folosită, dar la alte proporții. Conform evidenței numismatice distrugerea ei definitivă a avut loc către sfârșitul secolului III p. Chr. și în primul deceniu al secolului IV p.Chr. Terenul pe care a fost amplasat acest edificiu este ocupat ulterior, de prima necropolă romană târzie atestată în această zonă, cea din secolul IV- sfârșitul secolului V p. Chr. De asemenea, nu este exclus ca traseele celor două alei de vizitare a sitului, cea de sud și cea de vest, să fi reprezentat în antichitate limita dintre zona mai înaltă a cetății (unde este amplasat edificiul roman timpuriu) și zona cu apa și mlăștinoasă din S și SV. Astfel se poate vorbi în acest moment, cu titlul de ipoteză de lucru și despre o posibilă funcționalitate a acestui edificiu de utilitate publică / comercială, adică antrepozite (horreum), orientate cu latura lungă pe direcția E-V, lonjând în acest fel, zona portuară de S a Histriei.

În privința inventarului mobil descoperit în campania arheologică 2022, menționăm fragmente ceramice romane, timpurii (secolele II-III p.Chr.) în cantitate apreciabilă, dar și romane târzii (secolul VI p.Chr.), oase, cărămizi, țigle, fragmente de blocuri din calcar, marmură, 7 monede, și nu în ultimul rând opaițe fragmentare și întregi, oase prelucrate, cuie, piese din bronz, plumb și fier, fragmente din recipiente de sticlă și de statuete teracotă.

Informații suplimentare online

[Raportul 6896 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
